

Monitoringsrapport
2022

ADMINISTRATIEVE DETENTIECENTRA

*Cijfers en observaties
van bezoekers*

Move

Voorbij detentie van migranten
Pour en finir avec la détention des migrant·e·s

Inhoudstafel

INLEIDING	4
MOVE EN ZIJN WERKING.....	4
METHODOLOGISCHE NOOT	5
ADMINISTRATIEVE DETENTIE IN BELGIË IN 2022: ENKELE CIJFERS	7
OVERZICHT VAN DETENTIE PER CENTRUM	8
EVOLUTIE VAN HET AANTAL TERUGGEKEERDEN EN TERUGDRIJVINGEN	9
EVOLUTIE VAN DE CAPACITEIT VAN DE ADC	10
DE ADMINISTRATIEVE DETENTIECENTRA IN 2022.....	11
127BIS	12
BRUGGE	16
CARICOLE.....	20
HOLSBEEK.....	24
MERKSPLAS.....	28
VOTTEM.....	32
CENTRA VOOR GEZINNEN	36

Ieder mens heeft een fundamenteel recht op vrijheid. De Move-coalitie werd in januari 2021 opgericht als een gezamenlijk initiatief van Caritas, Ciré, JRS Belgium en Vluchtelingenwerk Vlaanderen. De leden van Move bundelen hun krachten om een einde te maken aan de detentie van mensen om migratieredenen. Wij geven er de voorkeur aan om te spreken over “administratieve detentiecentra (ADC) voor migranten” in plaats van “gesloten centra”, om verwarring te vermijden met de opvangcentra die openstaan voor mensen die internationale bescherming zoeken. Door deze keuze van terminologie wordt de aandacht gevestigd op de realiteit van detentie. Bovendien willen wij ons ook richten op alle andere vormen van detentie om migratieredenen, zoals terugkeerhuizen, die wij “administratieve detentiecentra (ADC) voor gezinnen” noemen.

Inleiding

Administratieve detentie bestaat in België sinds 1988. Buiten het zicht en ver van het publiek, dat er slechts zeer beperkt toegang toe heeft, worden elk jaar duizenden mannen en vrouwen opgesloten. In deze detentiecentra, waarvan de gevangenisachtige dimensie al vaak aan de kaak is gesteld, worden vreemdelingen ondergebracht van wie de meesten geen enkel misdrijf hebben gepleegd. Zonder de documenten die ze nodig hebben om legaal in België te verblijven, worden ze dagen, weken of zelfs maandenlang opgesloten om hun uitwijzing te organiseren of hun verzoek tot internationale bescherming (VIB) te onderzoeken. Het doel van dit verslag is om de situatie van het afgelopen jaar onder de loep te nemen.

Move en zijn werking

De Move-coalitie werd in januari 2021 gevormd als een gezamenlijk initiatief van Caritas International, CIRÉ, Jesuit Refugee Service Belgium en Vluchtelingenwerk Vlaanderen. Deze

organisaties nemen al meer dan 20 jaar deel aan een platform van Belgische ngo's dat geaccrediteerde bezoekers van detentiecentra voor migranten samenbrengt.

Move bevestigt het recht op vrijheid en wil een einde maken aan de administratieve detentie van migranten.

Move is opgebouwd rond vier onderling verweven pijlers:

- sociaal-juridische begeleiding van personen in detentie en *monitoring* van administratieve detentiecentra via geaccrediteerde bezoekers,
- de ontwikkeling van juridische expertise om de rechten van personen in detentie beter te kunnen verdedigen,
- de verwezenlijking van een politiek pleidooi op basis van observaties uit het veld,
- bewustmaking van het grote publiek zodat het principe zelf van administratieve detentie in vraag wordt gesteld.

Methodologische noot

Dit verslag is voornamelijk gebaseerd op de wekelijkse bezoeken aan de zes Belgische detentiecentra en de detentie-eenheden voor gezinnen door een vijftiental geaccrediteerde bezoekers van Move via de volgende verenigingen: JRS Belgium, Caritas international, Vluchtelingenwerk Vlaanderen en Point d'appui (lid van CIRÉ).

De bezoeken bestaan voornamelijk uit het ontmoeten van personen in detentie en het bieden van een luisterend oor voor de situatie en de ervaringen van degenen die dat wensen. De gesprekken zijn ook sociaal-juridisch van aard en de bezoekers kunnen optreden als tussenpersoon met het personeel van het centrum, de dokter, de advocaat, familieleden, enz. op voorwaarde dat ze hiertoe uitdrukkelijk zijn geïnstrueerd door de personen in detentie. Op deze manier verzamelen geaccrediteerde bezoekers informatie over de situaties die ze tegenkomen in "bezoekverslagen", die vervolgens binnen Move worden geanalyseerd in overeenstemming met de algemene verordening gegevensbescherming (AVGB).

In 2022 bezochten de 17 geaccrediteerde bezoekers van Move ongeveer elke week alle detentiecentra in België en werden **628 mensen** in detentiecentra voor volwassenen begeleid. Dit komt overeen met **ongeveer 14% van het totale aantal mensen in detentiecentra** voor volwassenen (6 ADC's). Daarnaast werden **37 gezinnen** met kinderen in detentiecentra voor gezinnen ondersteund, wat overeenkomt met **ongeveer 33% van het totale aantal gedetineerde gezinnen**.

Wij zijn ons ervan bewust dat onze observaties en conclusies niet kunnen pretenderen volledig te zijn, aangezien wij niet alle personen in detentie bezoeken en geen toegang hebben tot alle informatie waarover de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) beschikt.

We doen verslag van wat de honderden personen in detentie die we hebben ontmoet, ons hebben verteld, waarbij we geloof hechten

aan de veelvuldige en overeenstemmende getuigenissen en alleen de terugkerende opmerkingen overhouden.

Tot slot hebben we dit rapport ook opgesteld op basis van de door de DVZ doorgestuurde jaarverslagen van elk detentiecentrum en bepaalde gesprekken met DVZ over specifieke situaties in de ADC in 2022.

Dit formaat bevat geen juridische onderzoek of analyses van specifieke fenomenen, zoals we in het verleden hebben kunnen doen¹ of zoals JRS Belgium heeft gedaan² of nog zoals la Cimade in Frankrijk.³ Deze laatste twee publicaties zijn een essentiële bron van inspiratie geweest voor Move en we willen de bijdragers bedanken. Lezers die op zoek zijn naar meer diepgaande analyses over specifieke onderwerpen worden verwezen naar onze website movecoalition.be.

Uitleg van enkele begrippen gebruikt in de fiche "statistiek" per ADC

Op de pagina statistiek markeren we wat we de "rode cijfers" noemen. Deze cijfers komen meestal uit het jaarverslag van de Dienst Vreemdelingenzaken, dus de interpretatie van wat wel en niet onder deze definitie valt, wordt bepaald door de DVZ zelf.

Laten we het voorbeeld van de "hongerstaking" nemen. De definitie van wat een hongerstaking is, en dus hoe deze wordt geteld, verschilt echter van centrum tot centrum:

- **In 127bis:** De gegevens over hongerstakingen omvatten alle mensen die door de medische dienst zijn gecontroleerd in het kader van een hongerstaking, ongeacht de duur van de staking.
- **In Vottem, Holsbeek en Merksplas:** de gegevens hebben alleen betrekking op hongerstakingen die langer dan 48 uur

¹ Groupe Transit, *Centres fermés : état des lieux*, 2016, [disponible en ligne](#).

² JRS Belgium, *Detentiecentra voor migranten : rapport 2021*, november 2022, [online beschikbaar](#).

³ La Cimade, *Centres et locaux de rétention administrative : rapport 2021, 2022*, [online beschikbaar](#). De maquette die werd ontwikkeld door de Marnat studio werd gebruikt als inspiratie om het statistische gedeelte van elke ADC te illustreren.

duren; stakingen van minder dan 48 uur zijn dus niet meegeteld.

- **In Caricole:** iemand wordt geacht in hongerstaking te zijn als hij 3 dagen of 9 achtereenvolgende maaltijden niet in de refter is geweest. Hongerstakingen van kortere duur worden dus niet meegeteld.
- **In Brugge:** de methode voor het tellen van hongerstakers is niet gespecificeerd.

Dezelfde redenering geldt voor "zelfmoordpogingen". Hoe onderscheid je ernstige zelfverminking van een zelfmoordpoging? En maakt elk centrum hetzelfde onderscheid?

Deze paragraaf herinnert ons eraan dat cijfers met een korrel zout moeten worden genomen. In ieder geval benadrukken deze "rode cijfers" zaken die de nood waarin gedetineerden zich bevinden en de verschrikkelijke impact van detentie aantonen.

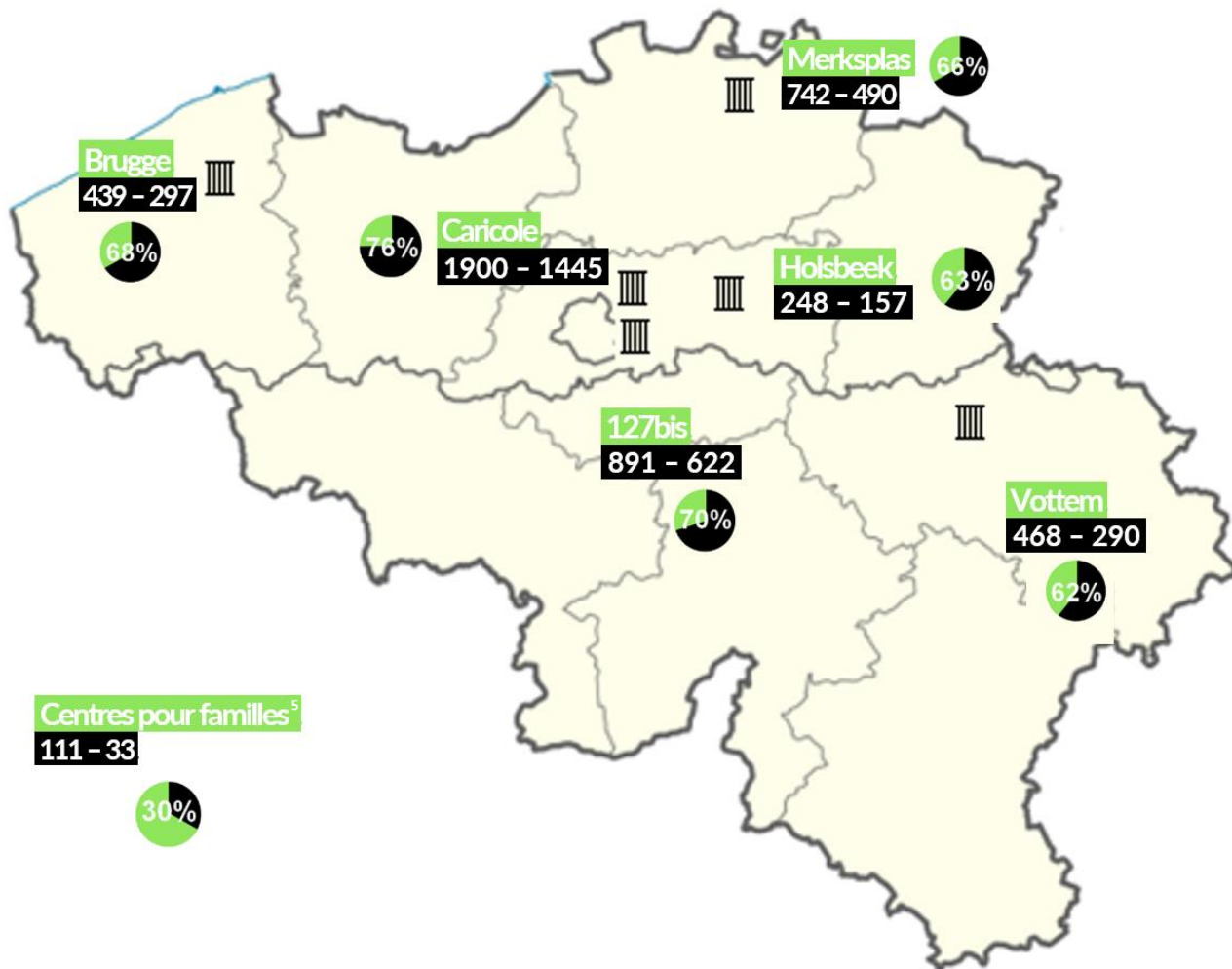

Administratieve detentie in België in 2022 : Enkele cijfers

Overzicht van detentie per centrum

Gedetineerde en verwijderde personen per detentiecentrum⁴

Naam Ligging van het centrum

Cijfer Aantal gedetineerden in 2021 en effectief verwijderden. Voor de detentiecentra voor gezinnen gaat het om het aantal gezinnen

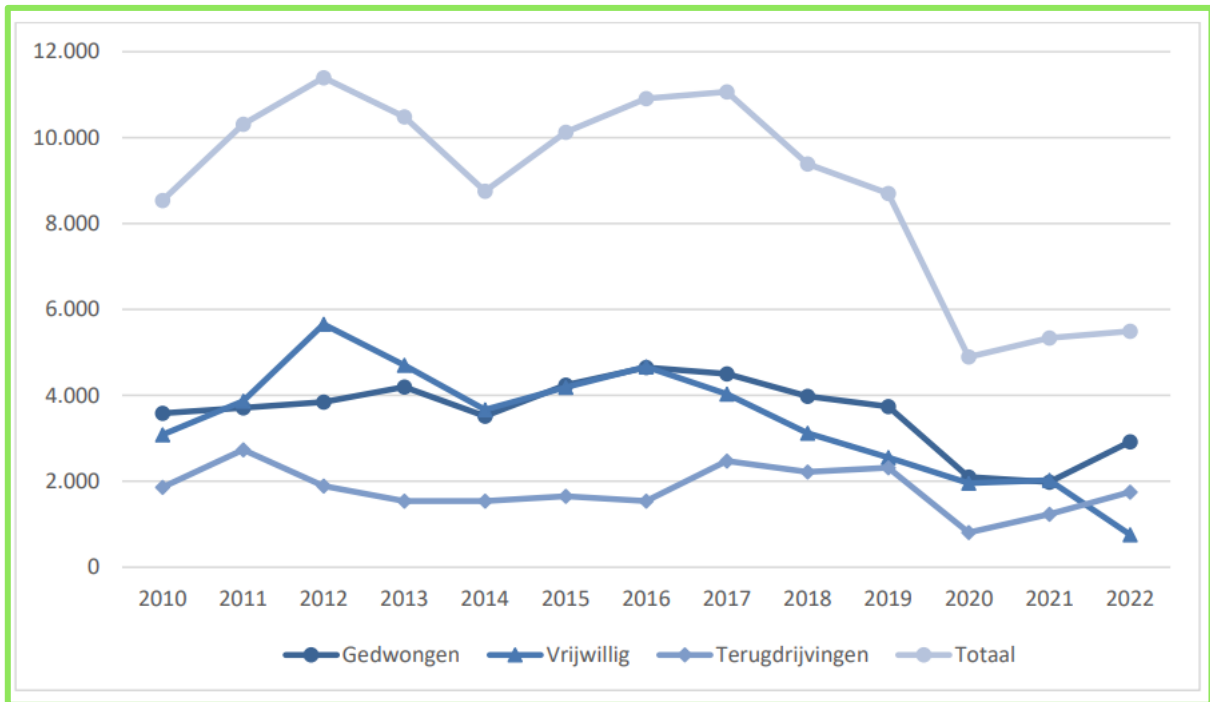
52% Percentage effectief verwijderden

⁴ Bronnen: Jaarverslagen 2022 van de verschillende centra en Activiteitenverslag 2022 van DVZ voor de detentiecentra voor gezinnen. De term "verwijdering" omvat personen die werden gerepatriëerd, teruggedreven en de terugkeren naar een ander Europees land.

⁵ Wegens het gebrek aan verduidelijking van de DVZ en onze cijfers, beschouwen we de gezinnen die in het activiteitenverslag als "vertrokken op eigen initiatief" staan aangeduid als gezinnen die zijn ondergedoken.

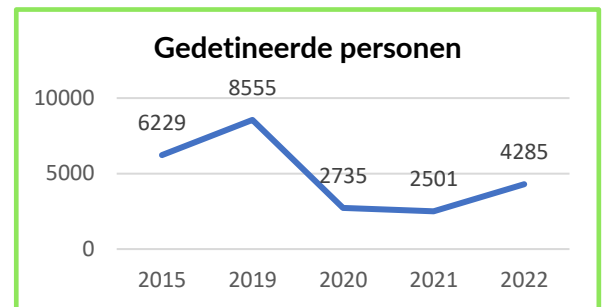
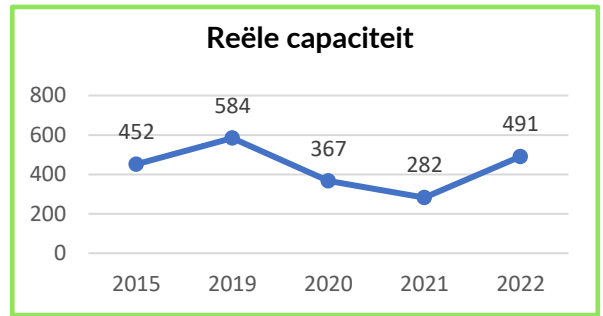
Evolutie van het aantal teruggekeerden en terugdrijvingen ⁶

⁶ DVZ, Verwijderingen- Maandelijkse statistieken, 2023, p. 6, [beschikbaar online](#).

Evolutie van de capaciteit van de ADC

Op papier tellen de ADC rond de 600 plaatsen et kunnen tot 28 families in de ADC voor gezinnen worden opgesloten. De reële capaciteit van de centra wordt o.a. beïnvloed door hun staat, door de nood aan renovatie en door het beschikbaar personeel. In 2020 en 2021 is de capaciteit gedaald wegens de gezondheidsmaatregelen die door de DVZ werden genomen. De capaciteit werd inderdaad gehalveerd om *social distancing* mogelijk te maken gedurende de COVID-19 pandemie. Bijgevolg daalde ook het aantal gedetineerden. In 2022 stabiliseerde de gezondheidstoestand en werd de reële capaciteit geleidelijk verhoogd tot 491 tegen het einde van het jaar. Het aantal gedetineerde personen is van 2501 in 2021 tot 4285 in 2022 gestegen.

Aantal detentiecentra	6
Capaciteit van de centra in 2022	491
Aantal gedetineerde in de centra in 2022	4285
Aantal detentiecentra voor gezinnen	28
Aantal meerderjarige gedetineerden in de centra voor gezinnen in 2022	152
Aantal gedetineerde kinderen in de centra voor gezinnen in 2022	195

De administratieve detentiecentra in 2022

127bis

Beschrijving centrum & personeel

Directrice	Brenda Melis
Opening	Maart 1994
Adres	Tervuursesteenweg 300, 1820 Steenokkerzeel
Contact	onthaalbis@ibz.fgov.be 02/755.00.00
Capaciteit	120
Cellen	30, 2 stapelbedden per cel 4 isolatiecellen
Collectieve ruimte	cafeteria, salon met TV, fitnessruimte
Binnenplaats	Ja
Verblijf bewoners service	5 sociaal assistenten
Medisch personeel	3 artsen 5 verplegers 1 psycholoog en 1 consultant

Het centrum en de buitenwereld

Visites	Gedurende de week kunnen 8 gedetineerden bezoek krijgen van 13u30 tot 14u30. 's Avonds kunnen 5 personen bezoek krijgen. Gedurende de weekend en vakantiedagen kunnen 2 bezoeken plaats vinden van 19u30 tot 20u30
Toegang openbaar vervoer	Trein station Nossegem
Partnerziekenhuis	Psychiatrisch hospitaal Sint-Alexius in Grimbergen, UPC Kortenberg
Bezoeker Move	Werner Verhaegen (Caritas international) w.verhaegen@brabantia.brussels
Andere ngo	Nansen (3x), Rode Kruis (1x), Pag-Asa (9x)
Aantal bezoeken advocaten	192
Aantal bezoeken familie & vrienden	452
Bezoek politiek vertegenwoordiger	Ja - 14

Statistieken

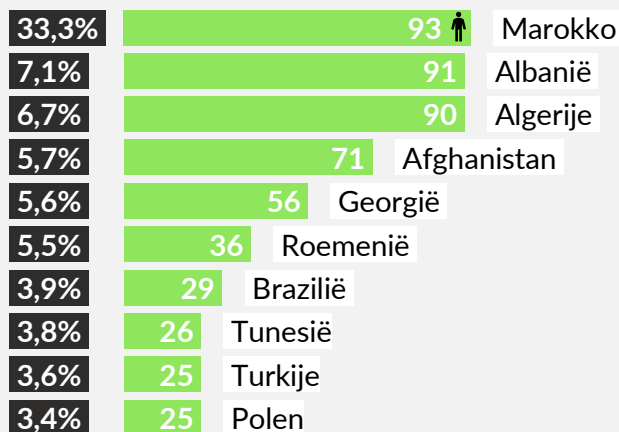
891

Personen werden in 2022 in het centrum 127 bis opgesloten

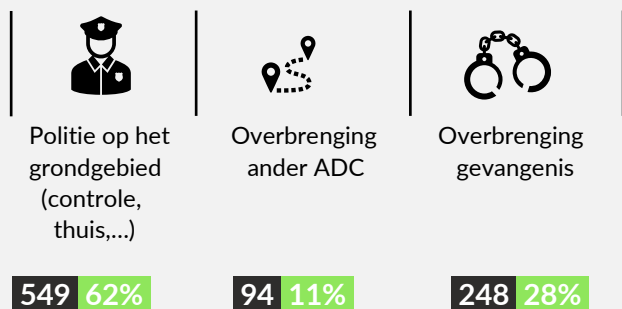
99% waren mannen

1% waren vrouwen die overnachtten in afwachting van hun vliegtuig

Voornaamste nationaliteiten

Omstandigheden aanhouding

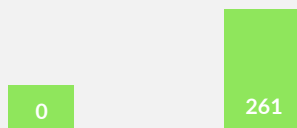

Gemiddelde duur van de detentie

 Totaal (in dagen)		24,7
 Verwijderde personen		20
 Vrijgelaten personen		45

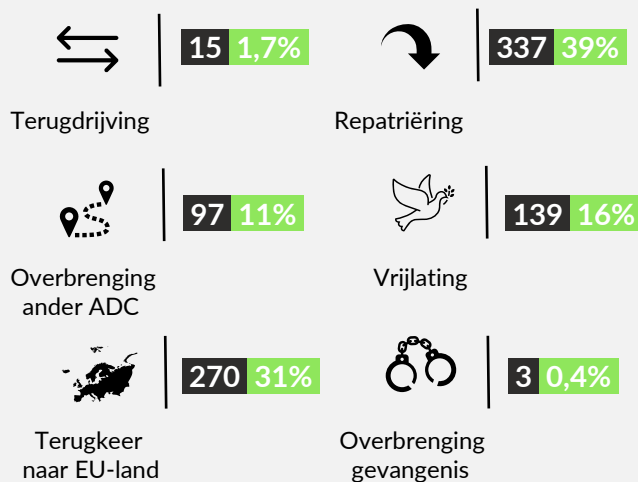
Noot : het cijfer van het centrum neemt niet in acht dat iemand al opgesloten was in een ander centrum voor aankomst of dat detentie zal voortduren in een ander. Het is onduidelijk of het cijfer de 177 overnachters in acht neemt.

Minimum- en maximumduur

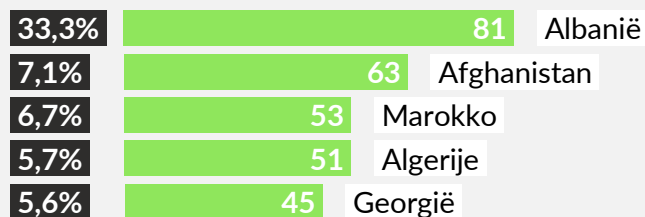

Noot: de persoon die 261 dagen was opgesloten werd vrijgesteld. 177 personen bleven minder dan 1 dag in het centrum.

Uitkomst van de detentie (866 personen)

Voornaamste verwijderde nationaliteiten

Rode cijfers

- Zelfmoordpoging: 7
- Hongerstaking: 40
- Aantal klachten: 44
- Disciplinaire afzondering : 217
- Medische afzondering: 355
- Afzondering voor veiligheid : 170

Opmerkelijke feiten

in 2022

Centrum 127bis is het oudste ADC van België. Het werd opgericht in maart 1994 naast de luchthaven van Brussel, met een oorspronkelijke capaciteit van 120 plaatsen. Het Caricole centrum bevindt zich eveneens in de buurt. Hier worden alleen mannen vastgehouden. Officieel wordt het een "repatriëringscentrum" genoemd, maar een groot deel van de gedetineerden wordt niet gerepatrieerd naar hun land van herkomst. In 2022 werd 28,6% van hen overgebracht naar een andere EU lidstaat onder de Dublin III-verordening (236 van de 825 mensen die het ADC in 2022 verlieten).

Er zijn terugkerende klachten over de omstandigheden van detentie in centrum 127bis en de impact daarvan op de geestelijke gezondheid van de gevangenen. De vervallen staat van de gebouwen accentueert het gevangenisaspect van dit ADC. Er is heel weinig licht, vooral door de weinige ramen met tralies in de verschillende ruimtes. De cellen bestaan uit twee stapelbedden en de toiletten staan in rijen opgesteld en worden gescheiden door deuren, waardoor er weinig ruimte is voor privacy voor de gevangenen. Daarbij komt nog het oorverdovende lawaai van vliegtuigen die opstijgen en landen op het vliegveld Zaventem vlak naast de deur, wat het heersende klimaat van angst alleen maar versterkt.

Duur van de detentie

Centrum 127bis is met zijn buitensporige bewaringstermijnen geen uitzondering. Voor het jaar 2022 is de maximale duur 261 dagen volgens de Dienst Vreemdelingenzaken. Deze persoon is uiteindelijk vrijgelaten. Dit is in lijn met de trend dat mensen die door de DVZ worden vrijgelaten de mensen zijn met de langste detentieduur. Op Europees niveau heeft PICUM al geconstateerd dat hoe langer mensen vastzitten, hoe kleiner de kans is dat ze gerepatrieerd worden.¹

Wanhoop & onbegrip

Detentie kwetst en beschadigt mensen. Naarmate de detentie vordert, nemen de tekenen van wanhoop en de negatieve impact op de geestelijke gezondheid toe. Regelmatige klachten bij de psycholoog van het Centrum en bij bezoekers van NGO's omvatten, maar zijn niet beperkt tot; problemen met het accepteren van gevangenschap, verslaving, slaapproblemen, zelfbeschadiging, angst, depressieve symptomen, zelfmoordgedachten, posttraumatisch syndroom, enz.

Dit klimaat van wanhoop wordt nog versterkt door het gebrek aan informatie die de gedetineerden hebben over hun administratieve dossiers. Onze bezoekers constateren vaak een gebrek aan inzicht in de complexiteit van de procedures, moeilijkheden om contact op te nemen met hun advocaat en frustratie over verwachtingen die niet zijn ingelost. Dit is evenwel het geval in alle centra, maar in 127bis heeft meer dan de helft van de gedetineerden (60%) geen advocaat (pro deo of privé) die hen kan vertegenwoordigen.

Gedreven door wanhoop ondernemen sommige gedetineerden actie. Volgens informatie van de DVZ ondernamen 7 gedetineerden in 2022 een zelfmoordpoging en was bij 10 personen sprake van zelfbeschadiging.

Risicolanden

In maart 2022, enkele weken na het uitbreken van de oorlog in Oekraïne, werd een Oekraïens staatsburger die op het grondgebied gearresteerd was, vastgehouden in 127bis. Procedures voor zijn vrijlating liepen op niets uit. Er werd geen poging ondernomen om hem tijdens zijn detentie te verwijderen van het grondgebied. De persoon werd uiteindelijk in mei 2022 op initiatief van DVZ vrijgelaten.

Mensen uit landen met een bewezen risico (zoals Eritrea, Afghanistan of Burundi) worden niet

uitgezet naar hun land van herkomst, maar worden vastgehouden met het oog op een Dublinoverdracht. Rond september 2022 was er een massale toestroom van Burundese onderdanen die onder een Dublin overdrachtsbesluit vielen naar Croatië. Velen werden gearresteerd in het "Dublin"-centrum in Zaventem, dat in augustus 2022 werd geopend. Een Soedanees onderdaan die vastzat en dreigde te worden uitgezet naar Soedan werd uiteindelijk in juni vrijgelaten door de Raadkamer.

Incident

Een bijzonder opmerkelijk incident in 2022 betrof een klacht die een gevangene indiende tegen een arts in 127bis wegens aanranding. De arts werd onmiddellijk uit zijn functie ontheven. Volgens onze informatie loopt het strafrechtelijk onderzoek nog steeds. De arts werd onmiddellijk uit zijn functie ontheven. Volgens onze informatie loopt het strafrechtelijk onderzoek nog steeds.

Brugge

Beschrijving centrum & personeel

Directeur	Yves Rahier
Opening	Januari 1995
Adres	Zandstraat 150, 8200 Bruges
Contact	cib-directie@ibz.fgov.be 02/488.74.40
Capaciteit	112 plaatsen (80 voor mannen en 32 voor vrouwen), in praktijk beperkt tot 104
Cellen	4 slaapzalen van 20 bedden voor de mannen, 2 slaapzalen van 16 bedden voor de vrouwen
Sanitair	3 toiletten naast elke slaapzaal, 1 lokaal van 20 douches
Collectieve ruimte	3 vleugels. Onderling geen vrije doorgang. 1 rookzaal en 2 zalen uitgerust met biljardtafel, tafeltennis, televisie en computers per vleugel 1 fitnesszaal toegankelijk 1u/dag op vaste tijden 1 bibliotheek toegankelijk op aanvraag
Binnen-plaats	Sportterreinen; 3x40min/dag op vaste tijden

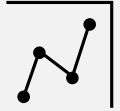
Verblijf bewoners service	6 sociaal assistenten
Medisch personeel	2 artsen, 4 verplegers 2 psychologen

16

Het centrum & de buitenwereld

Bezoeken	Dagelijks van 13u15 tot 14u15
Toegang openbaar vervoer	Bus 52 of 55 vanaf station Brugge. Halte St-Andries de Nieulant
Partnerziekenhuis	AZ Sint Jan
Bezoeker Move	Pieter-Paul Lembrechts (JRS Belgium) pieter-paul@jrsbelgium.org
Andere ngo	Nansen
Aantal bezoeken advocaten	112
Aantal bezoeken familie & vrienden	579 + 27 intieme bezoeken
Bezoek politiek vertegenwoordiger	Frank Casteleyn en Eva Platteau

Statistieken

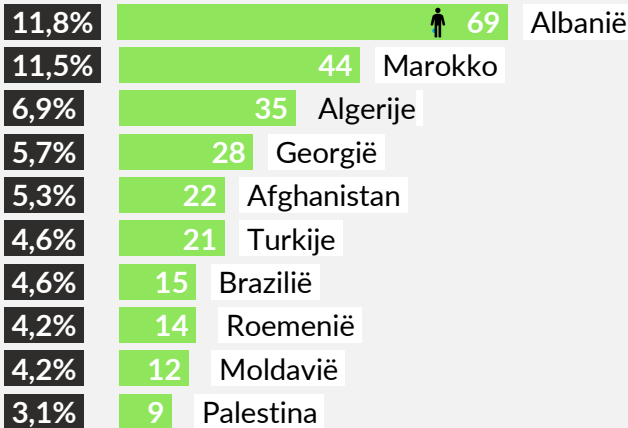

439

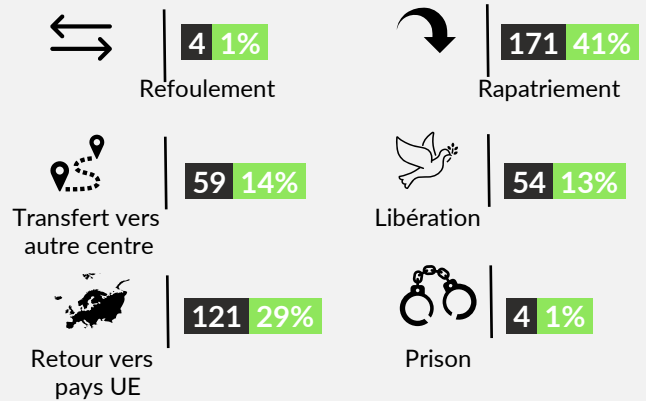
Personen werden in het centrum van Brugge opgesloten in 2022. Move heeft er 122 opgevolgd.

91% waren mannen
8% waren vrouwen (de afdeling voor vrouwen heropende maar in oktober)

Voornaamste nationaliteiten

Uitkomst van de detentie (413 personen)

Omstandigheden aanhouding

Overbrenging vanuit DVZ   Overbrenging ander ADC   Politie op grondgebied (grens (3,2%), controle,...)   Overbrenging gevangenis

M	Vrijlating	23 – 19%
	Terugdrijving & repatriëring	22 – 18%
	Vrijwillige terugkeer	9 – 8%
	Terugkeer naar EU-land	33 – 28%
	Overbrenging ander ADC	15 – 13%
	Onbekend	16 – 14%

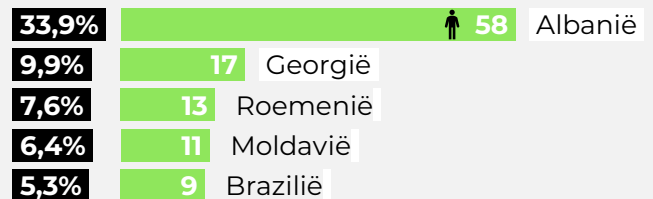
Gemiddelde duur van de detentie

⌚ Total (en jours) → 29,7

M Personen opgevolgd door Move → 72

Noot: het cijfer van het centrum neemt niet in acht dat iemand al opgesloten was in een ander centrum voor aankomst of dat detentie zal voortduren in een ander (59 personen). Het cijfer werd berekend voor die die het centrum hebben verlaten. 11 personen werden vrijgesteld binnen de 48u. Het cijfer van JRS houdt met transfers rekening en is berekend op basis van 86 personen.

Voornaamste repatriëringen

Minimum- & maximumduur

Noot: 5 personen werden juist na intake vrijgelaten.

Rode cijfers

- 🧠 Zelfmoordpoging: 0
- 🍴 Hongerstaking: 4
- 📄 Aantal klachten: 16
- 🏠 Isolement disciplinaire : 39
- 🏥 Medische afzondering: 218
- 🔒 Afzondering voor veiligheid: 38

Opmerkelijke feiten

in 2022

Het Brugse centrum is gevestigd in de gebouwen van de voormalige vrouwegevangenis Sint-Andries. Het gebouw valt op door zijn vervallen, gevangenisachtige karakter. De regering heeft haar intentie herhaald om het op middellange termijn te vervangen. Migranten zonder papieren die in het land worden onderschept, worden voornamelijk in Brugge vastgehouden.

Een traag werkend centrum

Brugge is het enige centrum met een echt "groepsregime". Gevangenen worden ingedeeld in groepen waarmee ze voortdurend in contact staan, van de slaapzaal tot de douches, van de maaltijden tot de vrije tijd in de salons. Met andere woorden, er is weinig ruimte voor privacy.

Het groepsregime werd op de proef gesteld tijdens de COVID-periode. Brugge was het centrum dat de meeste moeite had om de besmettingen onder controle te houden, omdat de gevangenen voortdurend met elkaar in contact stonden. Dit is ongetwijfeld een van de redenen waarom het centrum relatief leeg bleef tijdens de pandemie. Eind januari 2022 testten sommige gedetineerden opnieuw positief op het coronavirus, waardoor het centrum in quarantaine werd geplaatst en onze bezoeken door een beslissing van de directie werden opgeschort.

Ook eenmaal het centrum onder controle was, bleef het centrum het grootste deel van 2022 relatief leeg. Het lijkt erop dat er meerdere gevechten uitbraken tijdens pogingen om het aantal gedetineerden te verhogen. Vooral in de eerste maanden van 2022, toen de maatregelen in verband met het coronavirus werden opgeheven, zagen we een aantal incidenten. Er waren enkele aanvaringen op 7 en 14 maart en op 11 april. Het aantal isolaties om disciplinaire redenen was in 2022 zelfs hoger dan in de pre-COVID-periode, ondanks de lagere bezetting: 145 mensen werden in isolatie geplaatst, vergeleken met 127 in 2019 (toen er 1.319 gedetineerden waren dat jaar) en 131 in 2018 (voor 1.342 gedetineerden).

In ieder geval schommelde het aantal gevangenen rond de 20 in de eerste maanden van 2022 en daarna rond de 40 in de periode tot na de zomer. De vrouwenafdeling, die eind 2021 heropend werd, bleef tot oktober leeg door een gebrek aan personeel. Er werden ook slechts 59 mensen overgeplaatst naar het Brugse centrum in 2022, tegenover 108 in 2021, dat een COVID-jaar was. Gemiddeld zal het centrum in 2022 een bezettingsgraad van 54,6% per dag hebben gehad.

De algemene staat en de voortdurende renovatie van het centrum zijn andere factoren die bijdragen aan de onderbezetting. In 2022 alleen al, werd het toegangsportaal vervangen, de airconditioning geïnstalleerd, het dak gerepareerd, de keuken gerenoveerd en Wi-Fi geïnstalleerd. In totaal werd in 2022 856 183 euro uitgegeven aan exploitatiekosten, IT-apparatuur en duurzame goederen. De inzet van deze middelen en het aantal personeelsleden staan in contrast met de onderbezetting van het centrum.

Goede praktijk: de juridische permanenties

Elke vrijdagochtend wordt er in het centrum een primaire juridische dienst gehouden. Gedetineerden kunnen juridische informatie krijgen en vragen stellen aan een onafhankelijke advocaat die voor de gelegenheid naar het centrum komt. Ze moeten zich van tevoren inschrijven, waarna de Sociale Dienst het dossier naar de advocaat stuurt die verantwoordelijk is voor de permanentie. Advocaten die deelnemen aan deze initiatieven kunnen niet zelf de specifieke zaak van een persoon die ze adviseren op zich nemen. Het systeem is niet bedoeld als een manier voor advocaten om hun aantal cliënten te vergroten.

De kantooruren werden in het midden van het jaar hervat, niet omdat ze tijdens de COVID-periode waren opgeschort, maar omdat er geen vraag naar was, wat deels kan worden verklaard door het lage aantal gedetineerden in Brugge.

Uit onze waarnemingen blijkt dat de kwaliteit van de rechtsbijstand door pro deo advocaten niet altijd voldoet. In 2022 konden slechts 112 gedetineerden persoonlijk een advocaat spreken, hetzij hun eigen advocaat, hetzij in het juridisch adviescentrum. Met andere woorden, slechts 26% van de gedetineerden sprak persoonlijk met een advocaat.

Staking personeel

Op 9 november vond in België een algemene staking plaats. De demonstranten wilden hun

bezorgdheid uiten over de stijgende energieprijzen en de kosten van levensonderhoud.

Verschillende personeelsleden van het centrum namen deel aan de staking. Ze bleven elke woensdag staken tot het einde van het jaar. Dit had een impact op de werking van het centrum: bezoeken van familie en vrienden van gedetineerden werden meermaals opgeschort omdat er te weinig bewakingspersoneel aanwezig was. De bezoeken van Move, die normaal op woensdag plaatsvinden, moesten ook verplaatst worden naar een andere dag van de week.

Caricole

Beschrijving centrum & personeel

Directeur	Rika Goethals
Opening	Mai 2012
Adres	Tervuursesteenweg 302, 1820 Steenokkerzeel
Contact	caricole.visite@ibz.fgov.be
Capaciteit	90 plaatsen, beperkt tot 45 in 2021 door COVID- maatregelen
Cellen	18 kamers van 4 tot 6 bedden
Sanitair	Douche en WC in kamer
Collectieve ruimte	3 voor iedereen toegankelijke en verschillend uitgeruste zalen (biljardtafel, televisie, tafelvoetbal...) 1 internetlokaal dat toegankelijk is. Toen de bezoeken werden beperkt, kregen de gedetineerden 3 extra beurten van 2 uur om hun dierbaren te bellen 1 fitnesszaal, 1 u/dag toegankelijk 1 bibliotheek, toegankelijk op aanvraag 1 creatieve ruimte waar workshops worden georganiseerd
Binnenplaats	Verdeeld in een collectieve plaats voor iedereen en

sportterreinen voor specifieke activiteiten

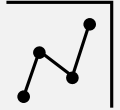
Verblijf bewoners service	3 sociaal assistenten, 2 terugkeerfunctionarissen. 3 tot 4 opvoeders aanwezig per dag 4 verplegers + 1 deeltijds 4 artsen + 1 in opleiding 1 psycholoog
----------------------------------	--

20

Het centrum & de buitenwereld

Bezoeken	Elke dag van 13u30 tot 15u30
Toegang openbaar vervoer	Station Nossegem (lijn Brussel-Leuven)
Partnerziekenhuis	AZ Jan Portaels
Bezoeker Move	Ruben Bruynooghe (JRS Belgium- ruben@jrsbelgium.org) en 3 vrijwilligers
Andere ngo	Nansen
Aantal bezoeken advocaten	722
Aantal bezoeken familie & vrienden	873 + 1 intiem bezoek
Bezoek politieke vertegenwoordiger	Petya Obolenski & Kalvin Soiresse

Statistieken

1900

Personen werden in het centrum van Caricole gedetineerd in 2022. Move heeft er 148 opgevolgd.

78,5% waren mannen

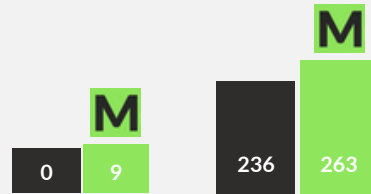
21,5% waren vrouwen, 9 waren zwanger

2 personen verklaarden minderjarig te zijn maar werden als volwassen beschouwd door DV

Voornaamste nationaliteiten

33,3%	434	Albanië
7,1%	93	Turkije
6,7%	87	Moldavië
5,7%	75	Marokko
5,6%	73	Palestina
5,5%	72	Colombia
3,9%	51	DRC
3,8%	50	Brazilië
3,6%	47	Georgië
3,4%	45	Oekraïne

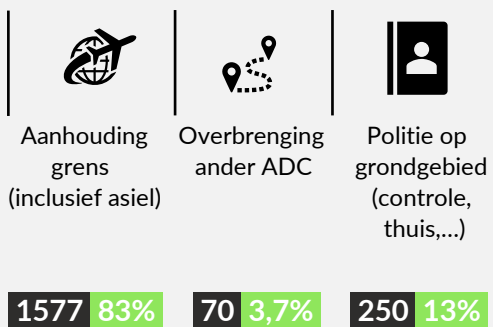
Durée minimale & maximale

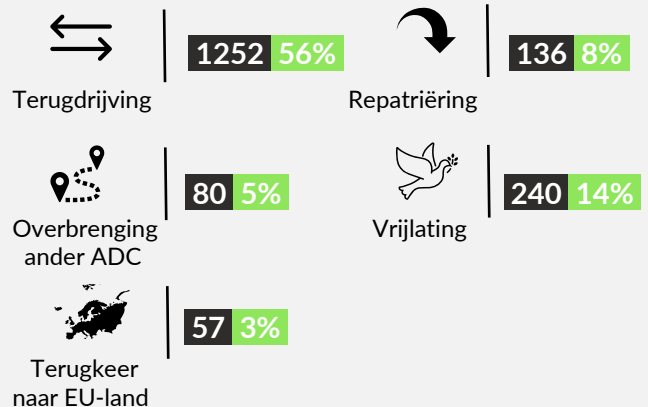
Noot: sommige personen die aan de grens zijn aangehouden en niet voldoen aan de criteria om het grondgebied te betreden, verblijven minder dan 24u in het centrum, waar ze wachten op de volgende vlucht.

Noot²: ter herinnering, Move houdt rekening met wie verder gedetineerd bleef in 2023.

Omstandigheden aanhouding

Uitkomst van de detentie (1776 personen)

Gemiddelde duur van de detentie

	Totaal (in dagen)	12
	Verzoekers bescherming	46,7
	Mensen zonder wettig verblijf	14,3
	'niet toegelatenen'	4,9
	Opgevolgd door Move	66,6

Noot: het cijfer van het centrum werd berekend door het aantal dagen te delen door het aantal gedetineerden in 2022. Het cijfer zou dus geen rekening houden met wie al in 2021 was gedetineerd en er nog in 2022 verbleef. Het neemt de 80 personen die overgebracht werden naar een ander CDA ook niet in acht.

	Vrijlating	61 – 43%
	Terugdrijving & repatriëring	22 – 15%
	Vrijwillige terugkeer	43 – 30%
	Terugkeer naar EU-land	10 – 7%
	Overbrenging ander ADC	6 – 4%

Rode cijfers

- Zelfmoordpoging: 1
- Hongerstaking: 10
- Aantal klachten: 8
- Disciplinaire afzondering: 12
- Medische afzondering: 277
- Afzondering voor veiligheid: onbekend

Opmerkelijke feiten

in 2022

Het transitcentrum Caricole dankt zijn naam aan zijn cirkelvormige architectuur. Het is operationeel sinds 2012 en werd gebouwd ter vervanging van twee andere centra die moesten sluiten. Het ligt op een steenworp van Brussels Airport en de overgrote meerderheid van de mensen die er worden vastgehouden, zijn naar verluidt "ontoelaatbaar" (83% in 2022). Ze voldoen niet aan de voorwaarden om België binnen te komen en worden daarom in Caricole vastgehouden in afwachting van hun terugkeer - "terugdrijving" - naar het land van waaruit ze zijn gereisd. Dit kan heel snel gebeuren, gewoon door de volgende vlucht naar dat land te boeken. Move komt zelden onhandige toeristen tegen. Bij Caricole ontmoeten onze bezoekers asielzoekers meestal aan de grens of nadat ze zijn opgepakt.

Moeilijk herstel van toerisme

Tijdens de COVID-periode daalde het luchtverkeer aanzienlijk. De sluiting van de grenzen, het reisverbod behalve voor "essentiële redenen", de noodzaak om een PCR-test voor te leggen of om gevaccineerd te worden, waren allemaal factoren die bijdroegen aan een afname van het aantal toeristische reizen.

Tegen 2022 waren de meeste van deze belemmeringen voor het toerisme geleidelijk opgeheven. Het toerisme is weer op gang gekomen, zoals blijkt uit het grotere aantal toeristen dat op de luchthaven wordt tegengehouden en naar Caricole wordt overgebracht door de - soms strenge - toepassing van toegangscriteria.

We hebben veel toeristen ontmoet die, ondanks het feit dat ze een geldig visum hadden, werden vastgehouden om verschillende redenen: een hotel geboekt maar nog niet betaald, geen retourticket, niet in staat om bepaalde aardrijkskundige vragen te beantwoorden of om details van hun bezoekprogramma te geven, enzovoort. De overgrote meerderheid van deze

mensen kwam uit Afrika. We moeten ook de bijzondere situatie vermelden van een Libanese vrouw met een C-visum die het grootste deel van haar spaargeld had overgeschreven op de rekening van haar dochter die in België woont, omdat geldopnames beperkt zijn in Libanon, dat in een ernstige financiële crisis is gestort. Bij gebrek aan geld werd ook zij de toegang geweigerd, vastgehouden en uiteindelijk teruggestuurd naar Libanon.

Detentie van Oekraïners

In 2021 vormden Oekraïense onderdanen de tiende meest voorkomende nationaliteit in Caricole. Op 24 februari 2022 viel Rusland Oekraïne binnen. Enkele dagen later werden Oekraïense onderdanen nog steeds vastgehouden in Caricole, hoewel het Oekraïense luchtruim gesloten was en het onmogelijk was om terug te keren. Op 4 maart besloot de Europese Unie tijdelijke bescherming te bieden aan Oekraïners die hun toevlucht zochten in Europa. Een Oekraïner werd na die datum echter nog enkele dagen vastgehouden in Caricole.

Gedurende het hele jaar werden 45 Oekraïense onderdanen vastgehouden in Caricole. Ondanks de context bleven ze de tiende meest vertegenwoordigde nationaliteit in het centrum, ook al is er geen visumplicht voor hen met een paspoort. De DVZ wilde eerst controleren of deze mensen geen verblijfsstatus, of tijdelijke bescherming, hadden in een andere lidstaat. Achttien van deze 45 mensen kregen uiteindelijk tijdelijke bescherming in België en werden vrijgelaten.

In totaal werden 109 mensen uit Caricole vrijgelaten na toekenning van de beschermingsstatus. Dit is bijna de helft van alle vrijlatingen (45,4%). Naast de Oekraïners waren er 37 Palestijnen (op een totaal van 50 gedetineerden), 25 Turken (op 35) en 11 Syriërs (op 17).

We moeten ook de detentie van verschillende Russische mannen vermelden die aan de grens aankwamen op de vlucht voor de dienstplicht.

Impact van de opvangcrisis

Sinds september 2021 kan België geen onderdak meer bieden aan mensen die internationale bescherming zoeken. Deze opvangcrisis houdt ook in 2022 aan.

Veel mensen die aan de grens aankomen en in Caricole worden vastgehouden, vragen internationale bescherming aan. Wanneer de behandeling van hun aanvraag lang op zich liet wachten, werden sommigen van hen vrijgelaten en zouden ze door Fedasil worden opgevangen. Op het hoogtepunt van de crisis, in oktober, toen vrouwen en kinderen niet meer zeker waren van onderdak, kwamen veel mensen die in Caricole vastzaten en vervolgens werden vrijgelaten ook op straat te staan. Dit veroorzaakte veel stress bij de vrijgelaten gedetineerden die recht hadden op opvang.

De toename van het aantal aanvragers van internationale bescherming heeft ook geleid tot ernstige vertragingen bij de verwerking van deze aanvragen door het CGVS. De aanvraag van een persoon die aan de grens wordt onderschept en vastgehouden, moet volgens de wet binnen vier weken worden behandeld. Na deze tijd wordt de persoon verondersteld toegelaten te worden tot het grongebied en vrijgelaten te worden. Tijdens de zomer, toen veel medewerkers van het CGVS op vakantie waren en de capaciteit ontoereikend was, ontdekten we dat de behandeling van sommige aanvragen meerdere maanden in beslag nam. De mensen in kwestie waren waarschijnlijk toegelaten tot het land, maar de DVZ had een detentiebeslissing genomen op basis van een andere wettelijke basis. Het is vastgesteld dat veel aanvragers meerdere maanden in detentie bleven. Zo werd een zwangere Burundese vrouw 61 dagen vastgehouden.

Beleidsverandering t.o.v. Burundi

De politieke situatie in Burundi is uiterst kritiek. Terwijl de verkiezing van president Ndayishimiye in 2020 de hoop wekte dat er een einde zou komen aan de

mensenrechtencrisis, heeft de CNDD-FDD, de partij die het land sinds 2005 regeert, haar machtsmonopolie behouden. Er zijn berichten over buitengerechterlijke executies, willekeurige arrestaties en verdwijningen van vermeende tegenstanders van de regering.

Ten gevolge hiervan kregen Burundezen die in België internationale bescherming aanvroegen, deze systematisch. In augustus 2022 stelden we echter een duidelijke beleidsverandering vast bij het CGVS. Verschillende Burundezen die in Caricole werden vastgehouden, werd internationale bescherming geweigerd. Hoewel sommigen na vele weken opsluiting en na beroep weer werden vrijgelaten, vond eind november de eerste begeleide gedwongen terugkeer naar Burundi plaats.

Holsbeek

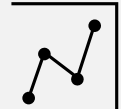
Beschrijving centrum & personeel

Directeur	Carla De Becker
Opening	Mei 2019
Adres	De Vunt 19, Holsbeek
Contact	cih-directie@MiBz.FGov.be
Capaciteit	28 plaatsen
Cellen	Cellen van 2
Sanitair	8 douches, 11 toiletten
Collectieve ruimte	Cafetaria en salon met TV ; Bibliotheek ; toegang internet (30min/dag)
Binnenplaats	Kleine cour
Verblijf bewoners service	2 terugkeerfunctionarissen
Medisch personeel	1 arts 2 verplegers 1 psycholoog 2 d./week

Het centrum en de buitenwereld

Bezoek	Van 14u tot 15u
Toegang openbaar vervoer	15 min bus vanuit station Leuven
Partnerziekenhuis	UZ Leuven, met Campus Gasthuisberg, Campus Sint-Rafaël Kapucijnenvoer en Campus Pellenberg.
Bezoeker Move	Jasmijn Helsen (Caritas international)
Andere ngo	Nansen (3x), Gams (1x), Pag-Asa (1x)
Aantal bezoeken advocaten	Niet beschikbaar
Aantal bezoeken familie & vrienden	1002 + 38 intieme bezoeken

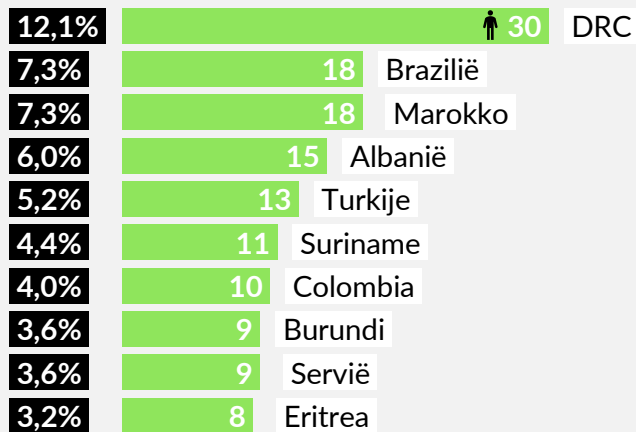
Statistieken

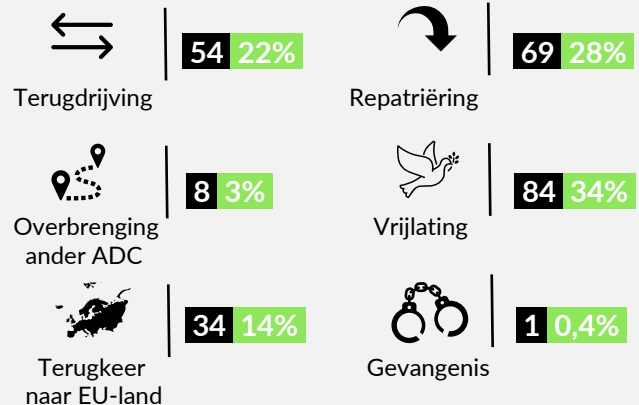
207 Personen werden in 2022 opgesloten in het centrum van Holsbeek

100% waren vrouwen (geen afdeling voor mannen)
1 vrouw verklaarde minderjarig te zijn maar werd door de dienst voorgedij als volwassen beschouwd

Voornaamste nationaliteiten

Uitkomst van de detentie (250 personen)

Omstandigheden aanhouding

Gemiddelde duur van de detentie

⌚ Totaal (in dagen) → 35

Noot: het is onduidelijk of het cijfer in acht neemt dat een persoon reeds werd opgesloten voor ze aankwam in het centrum of dat haar detentie verder zal duren in een ander ADC.

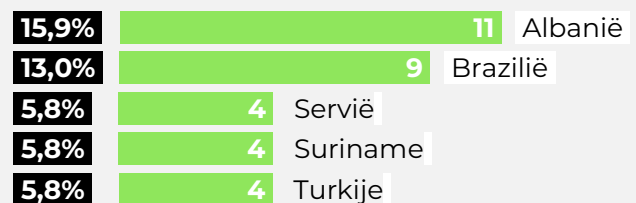
Minimum- en maximumduur

Voornaamste redenen vrijlating

Erkenning bescherming door CGVS	14
Administratieve reden	12
Medische reden	10
Lopende asielpcedure	8
Einde termijn detentie	7
Vrijlating door RvV	5

Voornaamste repatriëringen

Rode cijfers

- 🧠 Zelfmoordpogingen: 0
- 🍴 Hongerstaking: 6
- 📄 Aantal klachten: onbekend
- 🏠 Disciplinaire afzondering: 0
- 🏥 Medische afzondering: 83

Opmerkelijke feiten

in 2022

Het centrum te Holsbeek is een voormalig Formule 1 hotel. Het gebouw werd in 2012 door de staat gekocht. Het werd eerst gebruikt als een "open" terugkeercentrum waarna het Rode Kruis het gebruikte als opvangcentrum voor niet-begeleide minderjarigen. In 2017 besloot de overheid het om te bouwen tot een administratief detentiecentrum. Het centrum is operationeel sinds juli 2019.

Het ADC Holsbeek is uniek in België omdat er alleen vrouwen worden vastgehouden. In het ADC van Brugge is er een vrouwenvleugel waardoor een minderheid van vrouwen kan worden opgesloten tussen een meerderheid van mannen. In het ADC Caricole was bijna 20% van de gedetineerden in 2022 vrouw.

Het ADC Holsbeek heeft een maximale capaciteit van 28 plaatsen. Van mei tot april 2022 had ADC Holsbeek een bezettingsgraad tussen 79% en 82%, maar sinds mei 2022 is de bezetting steeds bijna maximaal. Het aantal vrouwelijke gedetineerden in 2022 is precies hetzelfde als in 2021, namelijk 248 vrouwen.

De gemiddelde leeftijd van vrouwelijke gedetineerden in 2022 is 35 jaar.

Meer dan één op de zes vrouwen zit in de asielprocedure en meer dan één op de drie vrouwen is aangehouden op het vliegveld

248 bevonden zich in de asielprocedure volgend op hun arrestatie bij aankomst op de luchthaven van Zaventem. Als gevolg van hun opsluiting en de angst voor een snelle deportatie, staan de vrouwen onder grote stress, waardoor het moeilijk is om bewijzen te verzamelen en zich voor te bereiden op de hoorzitting over de redenen van hun vlucht. Bovendien is het moeilijk om advocaten te vinden die de vrouwen op zo'n korte termijn willen verdedigen.

Een aantal vrouwen werd na hun arrestatie op de luchthaven overgebracht van het doorgangscentrum Caricole. In 2022 werd ten aanzien van 52 vrouwen (bijna 1 op 5) een refoulementbeslissing genomen met het oog op terugkeer naar het land van waaruit ze op de vlucht naar België waren gestapt. Dit is vaak niet hun land van herkomst en de risico's die ze lopen als ze daarheen worden teruggestuurd, worden over het algemeen niet specifiek onderzocht door de Belgische overheid.

Diverse nationaliteiten en risicolanden

Naast de nationaliteiten die het meest vertegenwoordigd zijn, zoals vermeld in de bovenstaande statistische fiche, zijn bepaalde nationaliteiten van gedetineerden eveneens het vermelden waard.

Zo behoren 3 van de top 10 nationaliteiten die in het ADC Holsbeek vertegenwoordigd zijn, tot de nationaliteiten met de meeste beslissingen tot erkenning van de vluchtelingenstatus. Dit zijn Turkije, Burundi en Eritrea².

Daarnaast werden 2 mensen uit Afghanistan vastgehouden, 5 uit Oekraïne en 4 uit Iran.

Al deze landen kennen grote veiligheidsproblemen, zodat een terugkeer naar deze landen of naar een transitland (of Dublinland) noodzakelijkerwijs een risico inhoudt. Hoewel de mogelijkheid om een asielprocedure te starten vanuit het ADC gewaarborgd blijft, herinneren we niettemin aan de aanbeveling van het Comité tegen Foltering (CAT), zoals herhaald door het Europees Migratienetwerk, om een einde te maken aan de praktijk van het systematisch vasthouden van aanvragers van internationale bescherming die aan de grens worden aangehouden.³

Specifieke kwetsbare profielen

Behoudens een vergissing, wordt in het jaarverslag van het ADC Holsbeek het aantal zwangere vrouwen niet vermeld en wordt deze kwestie, die nochtans specifiek voor vrouwen is, niet behandeld. Dit in tegenstelling tot het jaarverslag van het ADC Caricole (p. 52). Naar aanleiding van de aanbevelingen van de Commissie Vermeersch is het beleid van de DVZ ten aanzien van zwangere vrouwen als volgt: gedwongen verwijdering is mogelijk tot de 24e week, daarna is gedwongen verwijdering niet langer mogelijk. Na 36 weken kan verwijdering (gedwongen of vrijwillig) niet meer plaatsvinden en moet de persoon worden vrijgelaten.

Het jaarverslag vermeldt dat "4 niet-begeleide minderjarige vreemdelingen werden vastgehouden, waarvan één werd erkend".

Daarnaast ontmoette de geaccrediteerde bezoeker ten minste één transseksueel persoon.

Verschillende vrouwen werden verdacht van mensenhandel. Volgens het jaarverslag van de DVZ heeft Pag-asa (de organisatie die verantwoordelijk is voor het opsporen en monitoren van slachtoffers van mensenhandel) het ADC Holsbeek twee keer bezocht.

Tenslotte hebben vrouwen regelmatige medische controle nodig. Het ADC heeft een medische dienst bestaande uit een centrumarts en een aantal verpleegkundigen. Deze laatsten voeren de medische screening uit bij elke vrouw die in het centrum aankomt. Hierna hebben vrouwen het recht te vragen om ten minste één keer door de arts van het centrum gezien te worden. De arts gebruikt het rapport dat de verpleegkundigen bij aankomst hebben opgesteld om het document "fit to fly" op te stellen. Dit document geeft de DVZ toestemming om de persoon op het vliegtuig te zetten.

In 2022 volgden we een aantal cases van mensen die aan een ernstige ziekte lijdend. Eén zo'n geval betrof een vrouw uit West-Afrika die een tumor had, maar het was nog niet duidelijk of deze kwaadaardig of goedaardig was. Ze had zich via een terugkeeragent tot een re-integratiedienst in haar land van herkomst gewend, maar de dienst besloot dat het niet mogelijk was om haar in haar land van herkomst medisch te laten behandelen. Ondanks dit advies werd ze na 9 maanden detentie toch uitgezet.

In 2022 werden 83 vrouwen in medische isolatie geplaatst, waarvan 72 omdat ze in afwachting waren van de resultaten van hun COVID-test.

Begin februari werd het ADC Holsbeek in quarantaine geplaatst vanwege positieve gevallen van COVID-19. Tijdens deze periode werden geaccrediteerde bezoekers niet toegelaten. De geaccrediteerde bezoekers moesten eveneens een negatieve COVID-test kunnen voorleggen en een FFP2-masker dragen.

Het dient benadrukt te worden dat de psycholoog van het centrum contact heeft gehad met 62 vrouwelijke gedetineerden die aangaven haar te willen spreken. De verpleegkundigen voerden 1.736 consulten uit (exclusief intakes) en de arts van het centrum voerde 723 consulten uit.

In 2022 werd er enige zorg verleend buiten het ADC Holsbeek, waaronder

9 spoedopnames, 21 gynaecologische afspraken, 10 tandartsafspraken, 3 psychiatrische afspraken, 3 oncologische afspraken en 40 afspraken in andere medische domeinen... Deze cijfers tonen de uiteenlopende en aanzienlijke medische follow-up behoeften van veel gedetineerden.

Divers

Er moet opgemerkt worden dat uit het jaarverslag niet kan worden opgemaakt hoeveel klachten vrouwelijke gedetineerden hebben ingediend.

De in 2021 vermelde scheiding van vrouwen van hun familie blijft helaas een realiteit in 2022. Een aantal vrouwen is thuis gearresteerd terwijl zij bezig waren met het vervullen van de administratieve formaliteiten die nodig zijn om gezinshereniging met hun familielid aan te vragen. In het jaarverslag staat dat er speciale activiteiten worden georganiseerd voor Valentijnsdag in het ADC.

Er zijn talrijke pogingen tot uitzetting, die volgens het jaarverslag niet geteld kunnen worden omdat de database daarvoor niet is ingericht. Wel is er een vrouw bekend waarvoor 6 pogingen tot uitzetting zijn ondernomen, waarvan de 7e resulteerde in haar daadwerkelijke uitzetting.

Merksplas

Beschrijving centrum & personeel

Directeur	Eric Kivit
Opening	Januari 1994
Adres	Steenweg op Wortel 1A, 2330 Merksplas
Contact	cim.info@ibz.fgov.be 014/63.91.10
Capaciteit	142 plaatsen, beperkt tot 94 door werken en gebrek aan personeel
Cellen	Cellen van 2 tot 4 bedden uitgerust met televisies en tafels
Sanitair	Toilet en wasbak op kamer, collectieve douchezaal en in de kamers in één van de vier blokken
Collectieve ruimte	Blokken verdeeld in vleugels van 2 verdiepingen uitgerust met televisie, biljart, tafeltennis of tafelvoetbal. Fitnesszaal 1x/dag toegankelijk Computers 3x1uur/week toegankelijk Bibliotheek toegankelijk op aanvraag
Binnenplaats	Twee plaatsen uitgerust met sportterreinen, fitnessstoestellen, moestuin

	3x/dag toegankelijk in de zomer, 2x/dag in de winter
Verblijf bewonersservice	1 sociaal assistent per vleugel
Medisch personeel	3 artsen, 1 psycholoog, 7 verplegers

Het centrum & de buitenwereld

Bezoek	Van 13u15 tot 14u15
Toegang openbaar vervoer	Station Turnhout, bus 432 halte Merksplas-Kolonie
Partnerziekenhuis	AZ Turnhout en PC Multi-versum
Bezoekers Move	Guy Verstraeten, Eddy Denckers (JRS Belgium) en Chris Van Aken (VWV)
Aantal bezoeken advocaten	Onbekend
Aantal bezoeken familie & vrienden	905 + 123 intieme bezoeken
Bezoek politieke vertegenwoordiger	Nicole De Moor

Statistieken

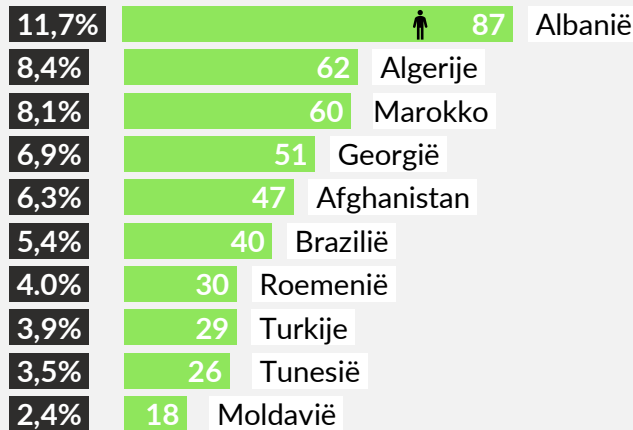

742

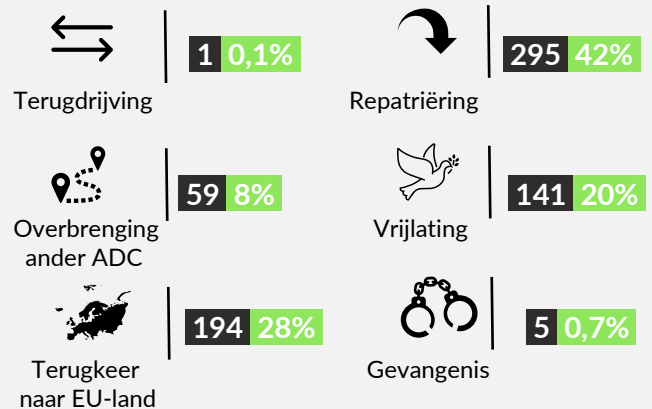
Personen werden in het centrum van Merksplas opgesloten in 2021. Move heeft er 179 opgevolgd.

100% waren mannen (geen vleugel voor vrouwen)

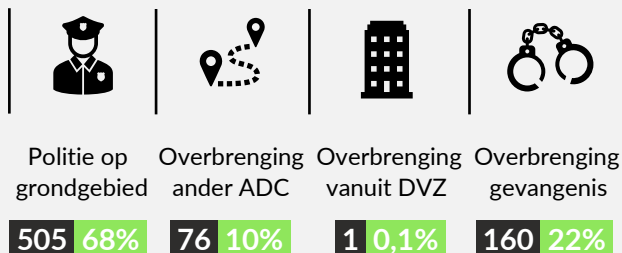
Voornaamste nationaliteiten

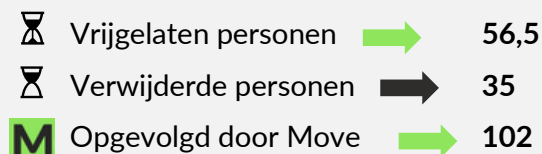
Uitkomst van de detentie (695 personen)

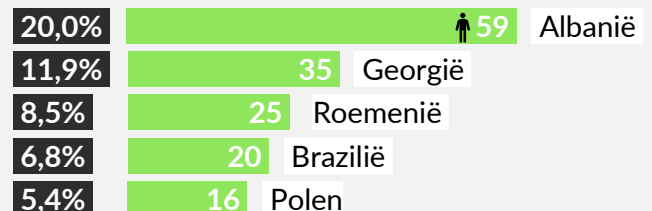
Omstandigheden aanhouding

Gemiddelde duur van de detentie

Voornaamste repatriëringen

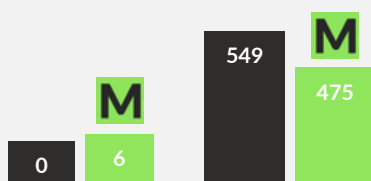

Noot: Het cijfer van het centrum houdt geen rekening met het feit dat iemand al opgesloten was vóór de overbrenging naar het centrum (76 personen) of dat detentie zal voortduren na overbrenging naar een ander centrum (59 personen). Het cijfer van Move houdt hiermee rekening en is berekend op basis van 149 personen.

Rode cijfers

- Zelfmoordpoging: 1
- Hongerstaking: 30
- Aantal klachten: **Onbekend**
- Disciplinaire afzondering: 139
- Medische afzondering: 284
- Afzondering voor veiligheid : **onbekend**

Minimum- en maximumduur

Noot: de langste opsluiting betreft iemand die in 2019 aankwam.

Opmerkelijke feiten

in 2022

Het Merksplascentrum werd oorspronkelijk gebouwd in 1875 om zogenaamde "landlopers" te huisvesten en wordt sinds 1994 gebruikt voor de detentie van migranten. Het centrum ligt aan de Nederlandse grens en is door zijn geïsoleerde ligging moeilijk bereikbaar met het openbaar vervoer. De overgrote meerderheid van de gedetineerden in Merksplas zijn migranten zonder papieren die op het grondgebied gearresteerd zijn. Het centrum heeft een imposante infrastructuur bestaande uit vijf grote gebouwen van twee verdiepingen.

Detentie van kwetsbare personen en opening van een speciale vleugel

De afschaffing van corona maatregelen, in combinatie met de toename van het aantal gedetineerden, heeft ervoor gezorgd dat er opnieuw meer mensen met een kwetsbaar profiel zijn opgesloten. We ontmoeten een aantal gedetineerden met ernstige psychische of cognitieve problemen, mensen die verklaarden minderjarig te zijn, gevallen van zelfbeschadiging en ook LGBT+ mensen. In detentiecentra worden laatstgenoemden blootgesteld aan meer pesterijen, discriminatie en psychologisch, fysiek en seksueel geweld door andere gedetineerden.⁷

In december 2022 heropende de 'speciale vleugel' in Merksplas, vergelijkbaar met de vleugel die al bestond in het gesloten centrum van Vottem. Deze vleugel werd in 2019 gesloten wegens personeelsgebrek. Gedetineerden die om veiligheidsredenen of omwille van hun kwetsbaarheid een meer 'aangepast' regime nodig hebben, kunnen er tijdelijk of permanent apart worden gehouden. Er kunnen maximaal 14 gevangenen verblijven. De opening ging gepaard met de oprichting van een speciaal team van zes personen die tot taak hebben om mensen met aangepaste behoeften (organisatorisch, medisch

of psychologisch) in het hele centrum te ondersteunen.

Het recht op gezinsleven bedreigd

We hebben op systematische wijze mensen ontmoet die een langdurige - vaak Belgische - partner en/of één of meerdere kinderen buiten het centrum hadden. Deze mensen zijn vaak al meerdere jaren in België en zijn niet in staat geweest om hun gezinssituatie te regulariseren, hetzij door gebrek aan tijd, geld of angst om de autoriteiten te benaderen.

Een aanvraag voor gezinshereniging wordt ingediend bij de gemeente van verblijf. De politie voert tijdens de procedure een aantal huiscontroles uit. Met de oprichting van de SEFOR-dienst binnen de Vreemdelingendienst ongeveer tien jaar geleden, is de samenwerking tussen de gemeenten, de politie en de DVZ versterkt. Wanneer de politie bij iemand thuis aankomt, is het vaak onduidelijk of ze daar zijn in het kader van de herenigingsprocedure of om de persoon te arresteren. Veel van de mensen die we in Merksplas hebben ontmoet, waren thuis gearresteerd toen ze probeerden hun situatie te regulariseren. Omdat familiebanden vaak nog maar net zijn vastgesteld (huwelijk, wettelijk samenwonen, erkenning van een kind), worden sommigen ook effectief uitgezet en van hun familie gescheiden.

18 maanden in detentie

In België kan een persoon zonder papieren die op het grondgebied wordt gearresteerd, maximaal acht maanden worden vastgehouden onder specifieke voorwaarden. In 2022 werd een Somaliër gerepatriëerd na achttien maanden opsluiting.

Dit werd mogelijk gemaakt door een praktijk die door de DVZ werd ingevoerd - en door het Hof

⁷ Als reactie op deze paragraaf noteert de DVZ dat de gedetineerden klacht kunnen indienen bij de

Klachtencommissie en de directie. Myria heeft de vele problemen rond deze procedures [meermaals aangekaart](#).

van cassatie werd legaal werd bevonden - en die tijdens de pandemie op grote schaal werd gebruikt: de detentieperiode op nul zetten. Dit gebeurt meestal wanneer de detentiestatus van een persoon wordt gewijzigd (bijvoorbeeld wanneer hij internationale bescherming aanvraagt) of wanneer een persoon zich verzet tegen een poging tot repatriëring.

In dit geval weigerde de persoon effectief een eerste vlucht naar Somalië - een land dat grote instabiliteit kent - na acht maanden opsluiting. Zeven maanden later werd met geweld een tweede poging ondernomen, maar deze moest worden afgebroken omdat er volgens de informatie die we ontvingen geen begeleiders bereid waren om naar Somalië te gaan.

In het verslag van vorig jaar wezen we op de lange duur van de opsluitingen in het centrum van Merksplas. Het lijkt ons duidelijk dat detentie schadelijk is voor zowel de fysieke als mentale gezondheid en dat de lengte van de detentie een bepalende factor is die de impact daarvan versterkt.

Incidenten

Er waren drie protesten of opstanden in Merksplas in 2022 (in april, augustus en september). Telkens kwam de politie tussenbeide op verzoek van het centrum.

Deze incidenten leidden tot de plaatsing van verschillende personen in een disciplinaire isolatie. Op 14 april werden zeven personen in isolatie geplaatst. Op 24 augustus werden drie mensen in een isoleercel geplaatst en op 11 september nog eens zeven. De disciplinaire afzondering in Merksplas is in 2022 meer dan verdubbeld, van 68 in 2021 naar 139 (het aantal gedetineerden is natuurlijk ook sterk gestegen). Wanneer een gevangene als te problematisch wordt beschouwd, kan het centrum ook verzoeken om hem over te plaatsen naar een ander ADC.

Hoewel het incident in april volgde op de vrijlating van verschillende gedetineerden, is de oorzaak van deze opstanden niet altijd duidelijk. Volgens de leiding van het centrum hebben deze gebeurtenissen te maken met de capaciteitsuitbreiding van het centrum en de toename van het aantal gedetineerden die zij omschrijven als "problematisch", gearresteerd in het kader van grootschalige politieoperaties en die moeite hebben met detentie.

Vottem

Beschrijving centrum & personeel

Directeur	Didier Stassens
Opening	Maart 1999
Adres	Visé Voiestraat 1, 4041 Vottem
Contact	civ.info@ibz.fgov.be 04/228.89.00
Capaciteit	119, beperkt tot 55
Cellen	Vier bedden
Sanitair	Collectieve WC en douche
Collectieve ruimte	4 vleugels uitgerust met tafelvoetbal of pingpongtafels Internet lokaal toegankelijk 2x/dag Fitnessruimte toegankelijk op inschrijving Bibliotheek
Binnenplaats	Twee plaatsen, toegankelijk 1uur/dag

Verblijf bewoners service	7 terugkeerfunctionarissen
Medisch personeel	5 verplegers, 3 artsen, 1 psycholoog en assistenten

32

Het centrum & de buitenwereld

Bezoeken	Van 14u tot 18u
Toegang openbaar vervoer	Station Luik Cadran en bus 71 tot halte Vottem
Partnerziekenhuis	Onbekend
Bezoeker Move	Amélie Feye (Point d'Appui) a.feye@pointdappui.be
Andere ngo	MSF
Aantal bezoeken advocaten	63
Aantal bezoeken familie & vrienden	245 + intieme bezoeken
Bezoek politieke vertegenwoordiger	Hervé Rigot

Statistieken

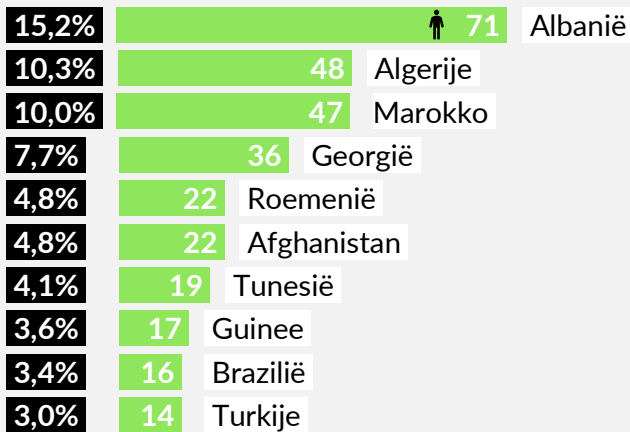

468

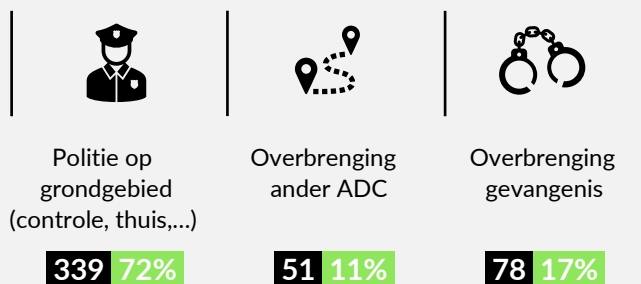
Personen werden in 2021 in het centrum van Vottem gedetineerd.

100% waren mannen (geen vleugel voor vrouwen)
2 personen werden minderjarig gevonden en vrijgelaten

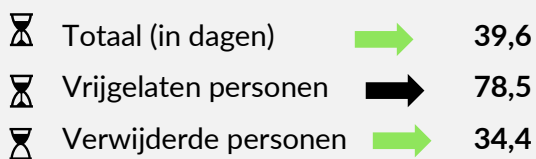
Voornaamste nationaliteiten

Omstandigheden aanhouding

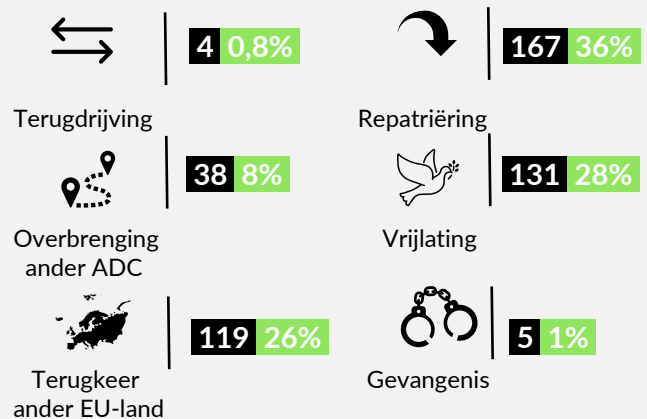
Gemiddelde duur van de detentie

Minimum- & maximumduur

Niet beschikbaar.

Uitkomst van de detentie (464 personen)

Rode cijfers

- Zelfmoordpoging: **3**
- Hongerstaking: **10**
- Aantal klachten: **88**
- Disciplinaire afzondering: **72**
- Medische afzondering: **Onbekend**
- Afzondering voor veiligheid: **94**

Opmerkelijke feiten

in 2022

Het administratieve detentiecentrum Vottem ligt aan de rand van Luik. Het werd geopend in 1999. Het is het enige administratieve detentiecentrum in Wallonië en sinds 2007 worden er alleen mannen vastgehouden in een modern gebouw dat gelijkenissen heeft met een gevangenis. Elke vleugel is afgesloten met twee rijen tralies, de toegang tot de buitenruimtes die bekend staan als "promenade" is beperkt en de enige mogelijkheden om vrij te bewegen zijn tussen de cellen en de gemeenschappelijke ruimte. De plafonds zijn vrij laag, wat het gevoel van opsluiting nog versterkt.

De VZW Point d'appui bezoekt dit centrum sinds 2008 en heeft twee officiële erkenningen van de Dienst Vreemdelingenzaken. In 2022 werden de maatregelen in verband met COVID-19 geleidelijk opgeheven. De capaciteit van het centrum is echter nog niet terug op het normale niveau, met name door personeelstekort. Er zijn maximaal ongeveer zestig gedetineerden geregistreerd.

Bezoekers van Point d'appui konden het centrum van Vottem 38 keer bezoeken. Ze begeleidden 46 gedetineerden in hun procedures, afkomstig uit 29 verschillende landen waaronder landen die nog steeds in conflict zijn zoals Afghanistan, Ethiopië, Eritrea, Irak en Palestina.

Diversificatie van de profielen van vastgehouden personen en tekort aan personeel

Bezoekers zien al enkele jaren een toename in het aantal kwetsbare personen die worden vastgehouden in het ADC Vottem. Het gaat vooral om mensen met ernstige medische problemen en mentale, psychologische en psychiatrische stoornissen. De gevangenis omgeving is ongeschikt om toezicht te houden op deze bijzonder kwetsbare mensen, wier pathologieën worden versterkt door de gevangenisomgeving. De algemene kwaliteit van de medische zorg is niet altijd optimaal. Sinds september 2017 werkt er geen psychiater meer rechtstreeks voor het ADC. Aangezien deze moeilijkheden door alle bezoekers van de Move-coalitie werden gemeld, is in 2023 de

samenwerking met de NGO "Artsen zonder Grenzen" van start gegaan voor specifieke cases.

De bezoekers meldden ook moeilijkheden in de omgang met gedetineerden die rechtstreeks uit een gevangenis komen na voltooiing van hun straf of voorarrest.

Bovendien hebben de terugkeerbegeleiders niet langer de leiding over dezelfde zaak, maar werken ze via een roulerende permanentie. Dit maakt het moeilijker om een vertrouwensband op te bouwen tussen de gedetineerde en de terugkeerbegeleider. Gedetineerden lijden onder het gebrek aan personeel bij het ADC Vottem, dat onderbezet is in verhouding tot hun specifieke behoeften.

Detentie van twee niet-begeleide minderjarigen

Twee alleenstaande minderjarige vreemdelingen werden in 2022 in het ADC Vottem vastgehouden en als minderjarig erkend. De zaak van een jonge niet-begeleide minderjarige vreemdeling van Afghaanse afkomst trof de bezoekers van het ADC Vottem bijzonder. Hij was pas 15 jaar oud en werd op Belgisch grondgebied onderschept voordat zijn aanvraag voor internationale bescherming was ingediend. Hoewel hij in het centrum had verklaard minderjarig te zijn, bleef hij opgesloten in afwachting van de resultaten van medische tests.

Scheiding van families

In 2022 waren 7 van de 46 begeleide gedetineerden gehuwd of hadden kinderen in België, hetzij als Belgische, hetzij met een verblijfsvergunning. De praktijk van scheiding van gezinnen is nog steeds wijdverspreid onder de gedetineerden van Vottem, waardoor hun partners, echtgenotes en kinderen niet de mogelijkheid hebben om van een volledig privé- en gezinsleven in België te genieten.

Beperkte toegang tot de speciale vleugel voor bezoekers van NGO's

De speciale vleugel van het ADC Vottem heeft het gevangenisaspect van het centrum alleen maar versterkt. Gedetineerden die ongeschikt worden geacht voor het groepsregime worden daar geplaatst, onder een "kamer"-regime dat lijkt op een gevangenis. De gemiddelde

verblijfsduur in de speciale vleugel was 31,74 dagen in 2022.

De toegang tot de speciale vleugel is ook beperkt om veiligheidsredenen. Bezoekers van ngo's moeten de directeur van de beveiliging minstens 24 uur van tevoren inlichten en kunnen de gedetineerden soms niet ontmoeten, waardoor ze nog meer geïsoleerd raken van sociale en juridische ondersteuning die onafhankelijk is van de staat.

Centra voor gezinnen

Beschrijving centrum & personeel

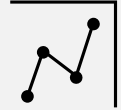
Alternatieve namen	FITT-woningen, terugkeewoningen, community based open woonunits
Opening	Oktober 2008
Sites en capaciteit	Bevekom (6 woningen), Sint-Gilles-Waas (7), Tielt (3), Tubeke (6) en Zulte (6)
Totale capaciteit	28 woningen
Woningen	Studio, appartement of huisje met bepaald aantal kamers
Sanitair	Privé douche en toilet in elke woning
Collectieve ruimte	Keuken en binnenplaats of tuin op elke site
Mogelijkheid om site te verlaten	Tussen 9 en 22u, maar één ouder moet steeds op de site aanwezig zijn

Medisch personeel	DVZ werkt samen met lokale dokters
Sociaal assistenten	9 terugkeerambtenaren

Het centrum & de buitenwereld

Bezoeken	Maximum 5 personen (exclusief minderjarigen), registratie nodig
Bezoeker Move	Kristien Vliegen (kristien@jrsbelgium.org) en Stephan Burger (stephan@jrsbelgium.org)
Andere ngo	Geen
Partnerziekenhuis	Geen partnerschappen. Overbrenging indien nodig
Parlementaire bezoeken	0 in 2022

Statistieken

111

Gezinnen werden in de centra voor gezinnen in 2022. Move heeft er 37 opgevolgd

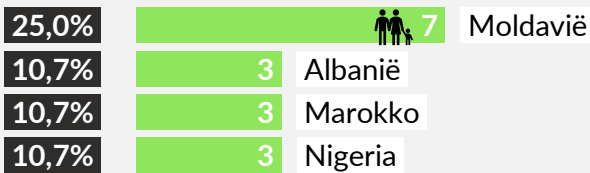
De gezinnen bestonden uit **195 kinderen**, 105 vrouwen en 47 mannen.

Voornaamste nationaliteiten

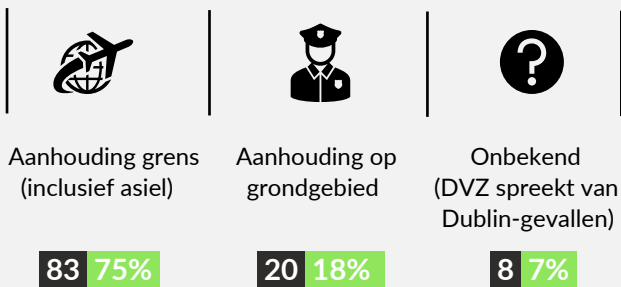
Aanhouding grens

Nationaliteiten onbekend.

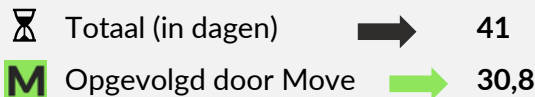
Aanhouding grondgebied + Dublin procedure

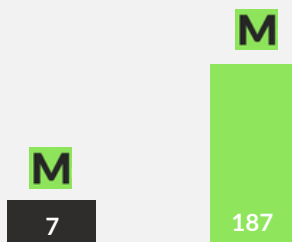
Omstandigheden aanhouding

Gemiddelde duur van de detentie

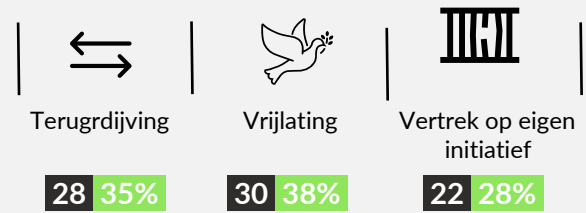
Minimum- & maximumduur

Noot: de cijfers van DVZ zijn niet beschikbaar.

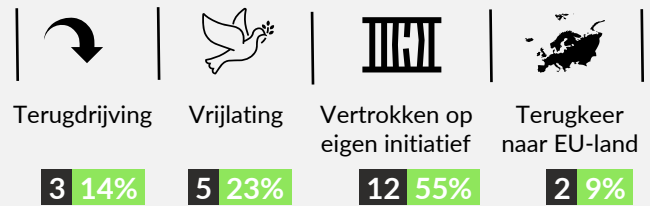
Uitkomst van de detentie (63 gezinnen)

Aanhouding grens (44 gezinnen)

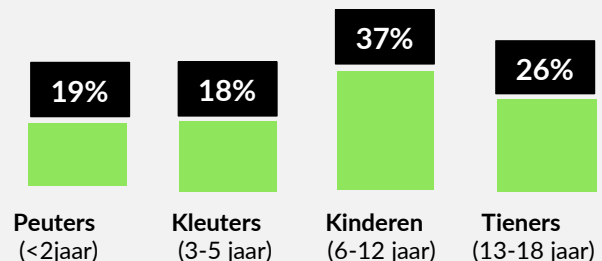
Noot: volgens ons bevinden de gezinnen die onderdoken zich in de categorie "vertrokken op eigen initiatief".

Aanhouding grondgebied + Dublin-procedure (19 gezinnen)

	Vrijlating	15 – 50%
	Onderduiking	7 – 23%
	Vrijwillige terugkeer	1 – 3%
	Onbekend	7 – 23%

Leeftijd van de kinderen

Opmerkelijke feiten

in 2022

Van 2001 tot 2008 werden gezinnen met minderjarige kinderen opgesloten in gesloten centra. Nadat het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in oktober 2006 de opsluiting van kinderen in ongepaste omstandigheden veroordeelde, openden de Belgische autoriteiten in 2008 de eerste gezinsdetentiecentra. Hier worden sinds 2008 gezinnen met kinderen vastgehouden die ongedocumenteerd zijn of aan de grens zijn onderschept. Hoewel ze moeilijk te vergelijken zijn met ADC's voor volwassenen en een zekere mate van comfort en privacy garanderen - een punt dat regelmatig aangehaald wordt door gezinnen die aan de grens tegengehouden worden - beschouwt Move ADC's voor gezinnen als een alternatieve vorm van opsluiting. Wettelijk gezien wordt er een detentiebevel uitgevaardigd tegen de families die er geplaatst worden en worden sommige van hun fundamentele rechten beperkt. Dit is bijvoorbeeld het geval met hun vrijheid om te komen en gaan (avondklok van 22u tot 9u en de verplichting voor een ouder om altijd aanwezig te zijn op de site).

In 2022 ontmoette Move 37 gezinnen. In totaal werden 111 gezinnen vastgehouden in een gezinscentrum in diezelfde periode. Dit, in combinatie met andere beperkingen, betekent dat onze analyse van nature niet uitputtend is, maar het stelt ons wel in staat om bepaalde signalen over de situatie van mensen in de centra te identificeren die volgens ons de moeite waard zijn om te melden.⁸

Situatie van Oekraïners

Ongeveer 35% van de Oekraïners die tijdelijke bescherming genieten in de EU zijn minderjarig. 63.000 Oekraïners kregen in 2022 tijdelijke bescherming in België. Gezien deze cijfers had men kunnen veronderstellen dat veel Oekraïense gezinnen met kinderen in het ADC voor gezinnen terecht zouden zijn gekomen, terwijl bijvoorbeeld werd gecontroleerd of ze geen verblijf of

bescherming in een ander land hadden, zoals in het Caricole-centrum meermaals is gebeurd.

Dit is echter niet het geval geweest. Het enige Oekraïense gezin waarvan we weten dat het in een centrum voor gezinnen is geplaatst, was helemaal begin maart 2022, voordat de tijdelijke bescherming van kracht werd. Met andere woorden, eenmaal de tijdelijke bescherming was geactiveerd, lijkt de DVZ ofwel nooit Oekraïense gezinnen met minderjarige kinderen in bewaring te hebben genomen, ofwel was deze bewaring van zeer korte duur. Dit is een goede praktijk die aandacht verdient.

Rechten en welzijn van het kind

In ons verslag over 2021 gaven we aan dat slechts 50% van de kinderen in ADC's naar school ging. Dit bleef een probleem in 2022 op de meeste locaties.

Alle kinderen van gezinnen die in de locatie Zulte waren geplaatst, gingen naar school. In de andere locaties is het voor gezinnen niet mogelijk om hun kinderen ouder dan 12 jaar naar school te sturen, vaak om praktische redenen. In 2022 slaagde een gezin dat in een andere site vastzat er echter in om hun kinderen (ouder dan 12) naar hun vroegere school te blijven sturen. De kinderen moesten een vrij lange reis maken, maar de DVZ dekte de kosten van het openbaar vervoer. Op een derde site ontmoetten we zeven leerplichtige kinderen jonger dan 12 jaar, maar geen van hen ging naar school. Bij twee gezinnen was dit de wens van de ouders. Op een laatste locatie gingen de meeste kinderen onder de 12 naar school.

Op verzoek om te reageren, merkt de DVZ op dat gezinnen die aan de grens worden tegengehouden of die in het kader van de Dublinprocedure naar een ander Europees land moeten worden teruggestuurd, vaak maar voor korte tijd in een centrum worden geplaatst.

⁸ Tijdens onze bezoeken vragen we de families een mandaat te tekenen zodat we hun gegevens kunnen gebruiken voor onze analyses.

Naast het recht op onderwijs hebben kinderen ook recht op vrije tijd en moeten ze toegang hebben tot recreatieve activiteiten. Deze kwestie is in het verleden aan de orde gesteld en er worden inspanningen geleverd op de verschillende locaties. In 2022 werd de site van Sint-Gillis-Waes bijvoorbeeld uitgerust met een speelplein. De kinderen van drie gezinnen vertelden ons echter dat ze zich verveelden in de centra. Twee van deze drie gezinnen verbleven in de zomervakantie in het ADC. De 5-jarige dochter van het derde gezin koppelde haar verveling nadrukkelijk aan het feit dat ze niet naar school ging.

Voor gezinnen die gearresteerd werden op het grondgebied (en niet op de luchthaven), werd het moment van de arrestatie systematisch beschreven als problematisch voor de kinderen. In 2022 ontmoetten we kinderen wiens slaap verstoord was door de gebeurtenis en die angstig waren bij de gedachte dat het opnieuw zou kunnen gebeuren.

Tot slot troffen we in 2022 een gezin aan met een kind met het syndroom van Down, een objectief kwetsbaar profiel.